

ZVIJAČE REPUBLIKANSKIH STARI-NOV SO SMEŠNE.

OD VSEH STRANI STRELJAJO PUSICE V LA FOLLETTE.

Kuda jim mora preiti, da so priredili tako cirkusno predstavo.

Chicago, Ill. — Kolikor bolj se bližamo novembru, toliko bolj postajajo republikanski starini podobni cirkusnim klovnom. Vze- ti je treba v roke le dnevnik, ki zagovarja "napredni konzervati- zem", in republikanska cirkusna klovnijska se razvije pred očite- ljem.

Ena republikanska luč pripo- veduje, kako so republikanski starini kar v enem mesecu spre- menjili volilce v Wisconsinu, Min- nesoti, Južni in Severni Dakoti, ker so znali prikazati "napredni konzervativizem" v pravi luči. Druga starinska republikanska klovnijska pa trdi na drugem me- stu in v ravno tem listu, da je treba volilcem v Minnesoti raz- ločiti, da se La Follette dru- ži s najbolj rdečimi rdečkarji, ki so bili na konvenciji v Minne- apolisu, na kateri je bil navzoč tu- di Jack Foster. In da je kaka še bolj zmešana, pripoveduje ravno isti list, da je Foster proglasil La Follette za kandidata ameriške buržoazije.

La Follette je v pravem repub- likanskem listu oboje: Kandidat najbolj rdečih rdečkarjev, ki ta- koj po njegovi izvolitvi uvedejo diktatorstvo proletarijata, in kandi- dat nazadnjaške ameriške bur- žoazije, ki bo šel še bolj na roko Wall Streetu, kot so bili sedanji republikanski starini.

Pametni ljudje vedo, da papir se more protestirati, ker ga sla- vijajo za take očiščene in mora potpetljivo vse prenesti. Ampak tavednemu čitatelju se gabi taka pisarja, ker pokazuje, da časnika- rski kuliji, ki služijo kapitaliz- mu, smatrajo vse čitatelje za ta- ko neumne, da bodo sprejeli ta- ko duševno zmes za zdravo duš- no hrano.

Časnikarski kuliji, ki služijo kapitalizmu, res niso bili še ni- kaj izbirni v sredstvih, kadar so služili kapitalističnim gospo- darjem. Večkrat so tudi pokazali, da niso prav brihtne glave, kadar so spekulirali na človekovo neum- nost. Ampak kaj takega celo mor- je v norišnici ne verjamejo, da bi ena in ista oseba, ki se poganja v Združenih državah za najvišjo javno službo bila obenem nazad- njak najtemnejše vrste in revo- lucionar najhujše vrste, ki naj- manj za zajtrk poje saj enega kapitalista, za večerjo pa kar dva. Zato je priporočljivo za re- publikanske starine, da gredo s svojimi pripovedkami tolažiti nor- ce v bližnec, kajti pri ljudstvu na srednjem zapadu take pripo- vedke ne bodo imele uspeha.

Belgijci začeli iz- praznjevati Ruhr.

Bataljon topničarjev je zapustil nemška tla; druge vojaške eno- te bodo sledile.

Bruselj, 5. sept. — Belgijka vojska evakuacija Porurja se je prišla včeraj, ko je bataljon topničarjev zapustil nemška tla in se pridružil svoji posadki v Tilmontu. Odredbe za odhod drugih enot iz Porurja, med kate- rimi so enote težke artilerije, tankov in letalcev prve na vrsti, se je izdane. Nato pride na vrsto pehota, ki bo odhajala v polkih.

Francoska armada v Porurju bo po zanesljivih poročilih še 25.000 moč. Medzavestniška po- temska komisija je včeraj odpra- tila vse carske omejitve v Po- rurju.

Perzija mora plačati \$120,000 radi umora konsula.

Tokio, 5. sept. — Danes se je izvedelo, da ameriška vlada za- lara \$10,000 odškodnine radi umora podkonsula Roberta Im- lara. Pelovico te vsote dobi podkonsulova vdova.

Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

Demokratje in republikanci se opravičujejo pred farmarji, a o- boji so krivi vprospenja far- marjev.

Stara garda se vedno bolj sme- ši s svojimi zvijskimi.

Premogovniški baroni v Zapad- ni Virginiji nadaljujejo z izgoni rudarjev.

Vodja kukluksov v Herrinu ob- tožen umora.

Dve novi farmarski enoti odpo- tujeta v Rusijo.

Inosemstvo.

MacDonald je v Ženevi razvil svoj razorožitveni program. Her-riot se mu je pridružil.

Dr. Sunjatsen namerava inter- venirati v civilni vojni na Kitaj- skem.

Sovjetske čete udušile vatajo na Kavkazu; 24 voditeljev us- treljenih.

Belgijske čete zapuščajo Po- rurje.

Mussolini taji, da je bil napad- en.

Vodja klanovcev v Her- rinu obtožen umora.

POROTA MRLIŠKEGA OGLED- NIKA SMATRA DVA MRTVE- CA ZA UBIJAVCA.

S. Glenn Young, vodja razgraj- dev, obtožen.

Herrin, Ill. — Porota mrliške- ga oglednika je obtožila John H. Smitha, lastnika garaže v Herri- nu, da je ustrelil in ubil Chester Reida v soboto popoldne v pobo- ju, v katerem je bilo ubitih še pet drugih oseb.

Porota je priporočila, da se Smith pridrži za veleporoto, ti- ralnica, ki ga obtožuje umora in je podpisana od mrliškega ogled- nika, se pa izroči šerifskemu de- putiju George Walkerju, ki naj- takoj izvede nalog, zapisan v ti- ralnici.

Mrliški oglednik je izjavil, da je storil najboljšo, kar je mogel izvršiti in da se je obnašal nepr- stransko napram obema stranka- ma.

Reidova vdova je pričala, da je John Smith, poznan kot klanov- ski vodja, ustrelil njenega sopro- ga v soboto. Druge priče so iz- povedale, da je Smith prišel na pozorišče po končanem strelja- nju. Te priče so dejale, da sta šer- rif George Galligan in njegov de- putij oddala strele, ki so usmrtili Reida.

Smith je edini, ki je preživel bitko.

Porota je pronašla, da je Green Dunning ustrelil šerifskega depu- tija J. H. "Bud" Allisona, Dun- ninga je pa ustrelil Allison, Otto Rowlanda, Dewey Newbola in Charles Wollarda so pa ustrelile nepoznane osebe.

Kapitan Bigelow, zapovednik milice, meni, da ostane z milico v Herrinu, dokler veleporota ne bo podala svojega izreka. Navidez- no je vse mirno v Herrinu, am- pak tisti, ki poznajo položaj, pravi- jo, da iskra sovraštva še tli in se oživi v ogenj, ko odidejo voja- ške čete.

Danville, Ill. — Zvezna vele- porota je obtožila S. Glenn Youn- ga in devet stanovnikov iz Herri- na, da so nastopili kot vladni u- radniki in vpriparjali pogone v okraju Williamson. Drugi obto- ženci so: D. McCavanaugh, Leo- nard Barras, Carl Neilson, Harry Walker, Robert Bandy, Elmer Carlton, Sam Childers, Abe Hicks in Earl Randleman.

Young se nahaja v Atlantici, Ga., kjer zdravi svojo nogo, v ka- tero mu je neki neznanec poslal kroglo blizu Oakvilla, Ill.

Obtožba je posledica preiskave, ki so jo vodili zvezni uradniki o delovanju Younga in njegovih tovarišev v okraju Williamson.

VREME.

Chicago in okolice: V nedeljo jasno in gorko. Južnozgodnji ve- tri. Sonce izide ob 6:18, zaide ob 7:19.

OBE STRANKI OD- GOVORNI ZA KRI- ZO FARMARJEV.

DAWESOV NAČRT NE GARAN- TIRA MIRU.

Taka je sodba senatorja Ship- steada.

Quincy, Ill. — Senator Ship- stead je na shodu v daljšem go- voru pokazal Dawesov načrt tak- šen, kakoršen je. Izrekel je obtož- bo, "da se vlada ni vporabila v namen, ki je določen v ustavi." Povdarjal je, da bo edino sena- tor La Follette, ako bo izvoljen predsednikom Združenih držav, izvajal pravo ameriško politiko v tujemstvu, katere cilj bo vpo- stavitve svetovnega miru in var- nosti za človeštvo.

Nadaljeval je, da Dawesov na- črt določa \$200,000,000 posojila za Nemčijo, toda po njegovih so- bi se ta denar v smislu določb v pogodbi izroči Franciji, ki zdaj dolguje Združenim državam štiri milijarde dolarjev, katerih noče plačati. Shipstead je naglašal, a- ko je ta denar namenjen za po- speševanje miru, zakaj ni v po- godbi zapisano, da se Evropa raz- oboroži, preden dobi denar? Meni- li je, zakaj ni zapisano v pogodi- bi, da države ne smejo porabiti denarja za oboroževanje in voj- no.

Povedal je, da so privatni bis- niški interesi povzročili, da je fe- deralni zvezni sistem spjel far- marje, da so pridelali preveč ži- ta, kar je povzročilo znižanje cen. Razložil je oljni škandal in je kritiziral zakladniški departmet, ki je izdal dolžne certifikate po- višji obrestni meri, kot jo je do- ločila britanska vlada v takih slu- čajih.

Dotaknil se je tudi reform, s katerimi mislijo republikanci in demokratje pomagati farmarjem. Te reforme je primerjal s sladko vodo, ki se daje bolniku mesto zdravi.

Povdarjal, da krivda zadene republikansko in demokratično stranko, da so bili farmarji hudo zadeti gospodarsko. Federalni re- zervni zakon je bil sprejet ob ča- su demokratične uprave in defla- tacija je pričela ob času demokra- tične uprave, do pike je pa bila izvršena ob času republikanske uprave.

"Kongres je dal bankirjem moč, da kontrolirajo denar in kredit naroda," je menil senator Shipstead, "in kongres mora bankirjem zopet vzeti to moč." Senator je nato posvetil precej- šnji del svojega govora "vladni sodnijski prepovedi," ki je žele- zniški delavec vzel in omejila nekatere njih ustavno zajamčenih pravic.

ŽRTEV ROPARJEV JE BILA PRILJENA PITI ŽGANJE.

Los Angeles, Cal. — Edward C. Smith, star 22 let, je padel med razbojnicke, ki so mu vzeli uro in petdeset dolarjev denarja. Nato so ga vzeli k sebi v avtomobil in ga prisilili, da je izpil steklenič- co slabega žganja.

Smith se je nekaj časa branil, ali udarec po glavi ga je kmalu prepričal, da mora odpreti usta in piti žganje. Ko je odprl usta, so mu bandite vili žganje vanje.

Kasneje so ga bandite vrgli iz avtomobila in obležal je nezave- sten ob cesti. Tu ga je našla po- licija. Odpeljali so ga v bolnišni- co in izsedi z želodčno sesalko žganje iz njega in mu tako rešili življenje.

PRILJELI SO "KRALJA" PO- NAREJALCEV.

Chicago, Ill. — Aaron Mashiek, star 24 let je bil aretiran kot vo- dja ponarejalke tolpe, ki je bila na delu od Pacifika do Atlantika. Policija pravi, da je Mashiek "kralj" ponarejalcev. Detektivji Burnsove detektivske agencije iz- javljajo, da si je tolpa s ponare- janji privoila od pol do enega milijona dolarjev. Po izjavi detek- tivov je Mashiekova tolpa odgo- vorna za osemdeset odstotkov od vseh ponaredb v Chicagu.

Zakaj ameriški far- marji rebelirajo.

Številka kažejo, da farmarji ob- delujejo polje le za bankirje.

Washington. — (Fed. Press.)

Sedemindeset farmarjev v New Hampshire je vodilo natan- čen račun svojih dohodkov in iz- datkov v letu, ki je bilo končano 1. aprila 1922, na željo državnega učelika. Računi teh farmarjev so ob koncu leta izkazovali \$700 po- vprečnih dohodkov od investicije \$8,140 po odbitju vseh izdatkov. Ko so odbili še petodstotne obre- sti od investicije, je ostalo vsake- mu \$293 za delo v celim letu!

Farmarske enote še vedno odhajajo v Rusijo.

V septembru odpotujeta sopot dve enoti s kapitalom \$50,000.

New York. — (Fed. Press.) — Društvo za tehnično pomoč sov- jetski Rusiji pošlje ta mesec zo- pet dve ameriški farmarski enoti v Rusijo. Enoti imata vsaka 20 do 30 članov iz raznih krajev Ame- rike, ki so zložili več ko \$50,000 za moderne stroje, gorolin za traktorje, obleko in druge potreb- ščine, ki jih vzamejo seboj. Dru- štvo je do danes poslalo 25 takih enot v Rusijo. Večinoma so Rusi, toda zraven je precej Američanov in drugih narodnosti, ki žele po- skusiti svojo srečo v sovjetskih republikah. Vsaka enota mora imeti vse potrebne stroje in dru- gne pripomočke za moderno obde- lovanje zemlje ter dovolj hrane in obleke za najmanj šest mese- cev.

Društvo poroča, da najuspeš- nejši kraj za eksperimentiranje je Tombov v južnozgodnji Rusiji. Ondotni ameriški imigrante so se zavzeli za gradnjo električne po- staje, ki bo stala \$15,000 in dajala električno silo kmetom vseh sosed- njih vasi. Prve enote so v Rusiji že dve leti in lani so pridelale prvo letino. Zemlja, katero daje sovjetska vlada ameriškim eno- tam, je bila prej lastnina velepo- restnikov, katere je revolucija razlastila. Vsaka enota dobi 2000 do 3000 akrov.

STERBER SEDANJE ČLOVEŠKE DRUŽBE SO NAŠLI.

Skril se je pri svoji sestri v Mi- chiganu.

Chicago, Ill. — John Schmid- ta, zavarovalniškega mešetarja in zemljišnega trgovca, so na- šli, katerega so iskali razljučeni ljudje, ki so mu poverili svoje prihranke. Obtožili so ga, da jih je prikrajšal za približno petde- set tisoč dolarjev. Schmidt se je seveda skril pred njimi. Poslovil se je po francosko in bežal k svo- ji sestri v Fennville, Mich.

Njegovo skrivnišče ni ostalo dolgo prikrito; kajti privatni de- tektivi so se obesili na njegovo sled, kakor lovski psi, kadar sle- de—divjačino. Oblasti v Fennville so ga pridržale, dokler ne pride ponj policija iz Chicaga.

POGREŠANEGA ČLOVEKA SO NAŠLI V TOVORNEM VOZU.

Paducah, Ky. — 25-letni Emile E. Gourieux, tukajšnji groceriat, je nekega dne prejel telefonsko sporočilo, da naj pride k njego- vemu sorodniku, ki je težko bo- lan. Gourieux je sledil sporočilu in ob tega časa je izginil. Zdal so ga našli zaprtega v železniškem tovornem vozu v Murphishoru, Ill.

NOVI ZEPPELIN BO ZASI- DRAN V DAYTONU.

Dayton, Ohio. — Novi zepp- elin "ZR-3" se zadržal začasno na Scottovem letalskem polju v Bel- villu, Ill., dokler ne zgradi- zanj zasidrališča v Daytonu.

Nova zračna ladja, ki je bila zgrajena v Nemčiji, meri 90 čev- ljev v premeru in ima kapacite- to za 2,473,000 kubičnih čevljev plina.

MacDONALDOV RAZOROŽITVE- NI PROGRAM.

Angleški delavski ministrski pred- sednik je podal na zboru lige narodov v Ženevi novih štiri- najst točk, kako zagotoviti sve- tovmi mir.

FRANCIJA MOGOČE OSVOJI MACDONALDOV NAČRT.

Ženeva, Švica, 5. sept. — Fran- coski premijer Herriot je danes v svojem govoru na seji lige narodov dejal, da se principijelno strinja s MacDonaldovim razoro- žitvenim programom. Komisija li- ge narodov naj takoj proučuje vprašanje razsodišča. Toda male države morajo imeti nekaj sistem- zaščite. Herriot je tudi rekel, da Francija ne živi v sovražstvu in ne želi mizerije Nemčiji. Nemčija lahko takoj prosi za vstop v ligo, ako žele, a sprejeti se mora na podlagi enakih pogojev kakor dru- ge države.

MacDonald in Herriot odpotu- jeta jutri domov.

Ženeva, Švica, 5. sept. — Ram- say MacDonald, angleški labori- ski premijer, je v svojem govoru na večerjani seji lige narodov elektriziral delegate 54 držav in občinstvo natlačenih galerij, z novim načrtom, ki ima po njego- vem mnenju prinesiti mir Evropi in vsemu svetu. Njegov govor je tako vplival na delegate, da je Herriot s ostalimi francoskimi delegati vred pozneje dejal v pri- vatnem razgovoru, da je Francija pripravljena opustiti mirovni in varstveni načrt lige narodov in ovsvoji MacDonaldov program. Herriot bo danes govoril o zaveri in delegatje napete pričakujejo njegova govora.

Van znamenja kažejo, da je na- črt, za katerega se je ogrevala Francija in z njo vred mala enten- ta — ker jamči za sedanje meje Francije in njenih zaveznikov — izgubljen. MacDonald ga je po- polnoma pobil. Francija nikakor ne more dobiti večine za sprejetje istega. Francoska delegacija je sredi priznala, da je za Francijo najbolje, če vozi skupaj z Veliko Britanijo. Dejstvo, da Združene države, Nemčija — in celo sovjets- ka Rusija do gotove meje — odo- bravajo MacDonaldov program, je tudi prepričalo Herriota, da je zopet potreben kompromis.

MacDonaldov program v glavnem je, da komisija lige narodov, ki se bavi z razoroženjem, zavrže sedanji načrt in gre na delo za nov načrt. Ko bo komisija gotova s delom, naj svet lige narodov skliče svetovno razorožitveno kon- ferenco, na katero se morajo po- vabiti tudi Združene države, Nem- čija, Turčija in Rusija. To se naj- zgodi najkasneje v enem letu. Konferenca se mora vrstiti v Evro- pi; najbolje je, če se vrši v Že- nevi.

Glavne točke MacDonaldovega govorja, katerih je po srečnem ali nesrečnem naključju štirinajst, so:

1. Zgodovina nas uči, da milita- ristične alijance niso nobeno jam- stvo za mir. Vse take alijance morajo enkrat za vselej izginiti.
2. Velika Britanija ne more sprejeti nikakršnih obveznosti, ki so v predloženem garancijskem paketu lige narodov.
3. Načrt ligine komisije bi raz- bil ligo in povzročil vojno.
4. Liga narodov mora imeti v svojih vrstah Nemčijo in Rusijo — one, ki grozijo in one, ki so ogroženi — ako hoče kdaj jamčiti mir.
5. Liga narodov lahko še letos sprejme Nemčijo v svojo sredo.
6. Angleško-ruska pogodba do- kazuje, da je ruska sovjetska vla- da pripravljena priti v ligo in po- stati del evropskega, kooperativ- nega sistema.
7. Naraščajoča protizakonita privatna trgovina z orožjem in strelivom je že prepovedana v pogodbah med državami. Vlada, ki vedoma dovoljuje to trgovino, ni poštena.
8. Spodobnost, soditi o odgovor- nosti za agresivno vojno, pripada (Daje na 3. strani.)

Bitka pred Šanga- jem se nadaljuje.

Dr. Sunjatsen namerava inter- venirati v prid čekijangskemu generalu. Mnogo mrtvih na obeh straneh.

Washington, D. C., 5. sept. — Generalni ameriški konzul Cunn- ingham v Šangaju je brzojavil državnemu departmentu, da je diplomatski zbor velesil sklenil postaviti vojaški kordon okrog inozemske kolonije v Šangaju in s tem preprečiti vstop kitajskih čet v tujzemski del mesta. Ame- riški, angleški, francoski in japo- nski pomorski ter kitajski prostovoljci bodo tvorili kordon.

Peking, 5. sept. — Brzojavka iz Kantona sporoča, da se je dr. Sunjatsen, predsednik južnokitaj- ske republike, odločil poslati obo- roženo ekspedicijo na sever v svrhu, da pomaga čekijangskim četam pred Šangajem.

Šangaj, 5. sept. — Čang-tao-lin, vojaški diktator v Mandžuriji, je zagrozil z intervencijo. Ako izvrši svojo grožnjo, se civilna vojna raztegne na vse kitajske provin- ce. Tukajšnja japonska časnika- rski agentura je prejela vest iz Pekinga, da je Čang-tao-lin poslal ultimatum pekingski vladi z grožnjo, da pošlje svojo armado na fronto, če vlada ne preneha z napadi na generala Lu Jung-Hsianga.

Šangaj, 5. sept. — Bitka ob Je- leznici Šangaj-Nanking, okrog 13 milj od tukaj, se nadaljuje že tretji dan brez kakoga znamenja odločitve. Po novjših poročilih je 40,000 mož zavojevanih. Teški topovi in eroplani se vporabljajo na obeh straneh. Celi vlaki mrlič- ev in ranjencev, ki prihajajo v Šangaj, dokazujejo o intenzivno- sti bitke.

General Lu je sredi poročal, da se je moral njegov sovražnik, ge- neral Či, ki poveljuje četami iz province Kiangsu, umakniti z ve- likimi izgubami. Bojevanje je do- slej pokazalo, da čekijangske čete dobro drže svoje postojanke. Bojna fronta se razteza v polkro- gu naokoli mesta.

Danes so dospeli tri nove ja- ponske bojne ladje pred Šangaj in japonski poveljnik je naznanil, da je pripravljen izkrenati tisoč pomorske, če pride kriza. Američani imajo 500 moč, a kate- rimi hočejo ščititi elektrarno in vodovodno napravo.

Ogromne zaloge orožja in stre- liva, ki leži v tukajšnjih skladi- ščih, je dokaz, da je washington- ska pogodba velika farsa. Orožje je bilo stalno vtihotapljeno iz Evrope in Amerike pod nosom inozemskih diplomatov. General Lu ima v svoji službi ruske le- talce.

Mussolini taji, da je bil napaden.

Zunanji urad poroča, da je vest o atentatu "borzni manevar".

Rim, 5. sept. — Zunanji urad italijanske vlade je včeraj demen- tiral vest, da so neznani napadalec streljali na Mussolinija zadno nedeljo ponoči. Vlada pravi, da je poročilo o atentatu "borzni ma- nevar".

Rimska "Tribuna" danes vtrja- ja, da so neznani rsi streljali na Mussolinijev avtomobil, toda za- det ni bil nihče.

PRINC WALES JE TARČA IRCEM.

New York, N. Y. — Odkar je princ Wales, angleški prestolo- naslednik, na obisku v Združenih državah, je postal tarča srditih napadov med Irce v New Yorku in drugih mestih. Irski republi- čanske organizacije imajo že dal- redne ulične shode, na katerih titulirajo princeza "morilec" in drugimi nelepimi naslovi. V žet- tek se je princ pritožil policijske- mu načelniku v New Yorku, da je prejel anonimno pismo, v ka- terem mu nekdo grozi s smrtjo, če hitro ne zapusti Amerike. Na- čelnik je odredil priene detektiv- ske straže.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Aug. 30-24) poleg valnega imena na naslova pomeni da vam je s tem dostavljena naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KAKO REŠUJEJO FARMARJE!

Kapitalistični listi so najbrž prejeli od Wall Streeta nalogo, da toliko časa sugestirajo farmarjem, ki imajo zemljo in kmetije v najemu, da so zaradi tega farmerski najemniki, da postanejo nekega dne samostojni farmarji, ker drugače je nemogoče, da bi se uredniki velikega dnevnika povzpeli do modrovanja, da je najkrajša pot, ki vodi do lastništva farme, ako človek postane farmerski najemnik.

Statistika govori jasno kot beli dan, da se število najemnikov množi in ne pada. Z drugimi besedami to pomeni, da je vedno manj farmarjev, ki lastujejo svoj dom in svoj svet in da jih vedno več prihaja v bančno odvisnost ali pa v odvisnost velikih zemljiških posestnikov.

Znano je, da so farme zapuščene, ki so oddane v najem. Zemlja postaja nerodovitna, ker je pomanjkljivo pognojena, hiša in gospodarska poslopja pa počasi razpadajo, ker jih nihče ne popravlja. Malokje je zemlja rodovitna, ki se oddaja v najem. Kjer je zemlja rodovitna, pa lastniki zahtevajo tako visoko najemnino, da najemniki ravnotako težko izhajajo kot najemniki, ki obdelujejo slabo zemljo.

Pomnožitev števila farmerskih podjetnikov le potrjuje, da se v poljedelstvu v sedanjem gospodarskem sistemu vrši tisti proces, kot v industriji. Kakor v industriji vedno več malih industrijalcev prihaja na kant in postajajo sami delavci, ročni ali umski, ravnotako prihaja vedno več farmarjev v take dolgove, da so njih posestva prodana, lastniki pa postanejo farmerski najemniki.

Prav malokateremu najemniku se posreči, da postane samostojen gospodar na kmetiji. Imeti mora že precej kapitala, zemlja mora biti izredno rodovitna in srečo mora imeti v raznih panogah poljedelstva, da spravi toliko skupaj, da kupi farmo in ostane brez dolga.

Farmarski najemnik se malo ali prav nič ne loči od srednjeveškega tlačana. V fevdni dobi je kmet dajal grajščaku desetino. To pomeni, da mu je dal desetino svojega pridelka. Najemnik da veliko več kot desetino od svojega pridelka. Imeti mora svojo živino, svoje orodje in če je farma velika, ki jo ima v najemu, mora najeti tudi delavce za obdelovanje. Lastnik ima skrbeti, da so hiša in gospodarska poslopja dobro ohranjena in v redu. A to je zapisano le na papirju, kajti hiši najemnika in samostojnega farmarja se tako ločita druga od druge kot noč in dan. Pri najemniku je vse v razpadu, pri lastniku pa dobro ohranjeno. Ko pride čas žetve, mora najemnik odračunati toliko v pridelku, kot je zapisano v pogodbi, lastniku, ali mu pa mora plačati v denarju, ako pogodba govori, da se najemnina plačuje v denarju. Nihče ne vpraša najemnika, kje bo vzel, da plača najemnino, nihče se ne briga zato, ako bo najemnik čez zimo gladoval s svojo družino, ker je odračunil lastniku toliko pridelka, kolikor ga je moral odračunati v smislu pogodbe.

Človek, ki modruje, da najlože postane človek samostojen gospodar na farmi, ako vzame farmo v najem, spada v norišnico. Noben najemnik ni tako neumen, ako bi mogel kupiti farmo od lastnika, da bi jo obdeloval kot najemnik, ampak bi jo ob prvi priliki kupil, da bi ne delal več za lastnika zemlje, ki ne stori drugega pri obdelovanju zemlje, kot da pride vsako leto po pridelek, ki mu gre po pogodbi, ali pa po najemnini v denarju.

Ako mislijo podporniki Wall Streeta s tako pisavo zbegati najemnike na farmah na srednjem zapadu, da bodo glasovali za Coolidge ali Davisa kot njuna odrešnika, tedaj se motijo.

Tako pisarenje pa tudi pokazuje, koliko razumnosti imajo kapitalistični časnikarji, kadar se lotijo reševati pečeča farmerska vprašanja in nadloge, ki tarejo farmarje v srednjem zpadu.

Število najemnikov na farmah v srednjem zapadu se množi. To je fakt, ki govori tako razumljivo, da vedno več farmarjev prihaja na kant, vedno manj farmarjev je pa samostojnih gospodarjev, da lahko razumejo tudi kapitalistični časnikarji, da je farmerski najemnik v poljedelstvu to, kar delavec v industriji. Tudi delavec lahko postane tovarnar, če ... ako bi tega "če" ne bilo.

SLIKE IZ NASELBIN.

Oriziv, Wis. — Vedno sem pričakoval, da se bo oglašali kmeti naših članov v Prosveti, ali doslej še nisem čital dopisa iz naše nove naselbine, kakor tudi ne od našega društva, ki smo ga ustanovili 25. maja. Društvo je seveda še malo, a želim pa, da bi se vsaj ti člani udeleževali mesečnih sej, ker na vsaki imamo kaj važnega, da bomo napredovali ter bi se povečalo naše članstvo.

Kakorhitro smo ustanovili društvo št. 537 S. N. P. J., smo šli takoj na delo, priredili smo piknik 4. julija, na katerem smo se še precej dobro zabavali in nas je bilo precejšnje število, akoravno nas je bilo vreme malo ugnalo pod kotore. Prišlo je tudi precejšnje število Slovencev iz Milwaukee. Nekateri smo morali prej odhajati radi svojih poslov, drugi pa so ostali do konca. Se jim prav lepo zahvalimo za udeležbo, slasti pa g. Kernu iz Milwaukee. On je ostal kar več dni. Šli smo na lov na Bullhead, kjer je bilo dosti zabave.

Takih Slovencev kot so naši Milwaukeeci, smo veseli, da nas pridejo le večkrat obiskat. Zahvaljuje se jim celo društvo.

Posebnih novic nimamo. Dosedaj smo imeli bolj hladno vreme, bilo je nato par dni gorkih a sedaj se zopet bliža zima. Letos nismo imeli dosti vročine v našem kraju. Prav rad bi videl, da bi se še kaj več Slovencev naselilo v ta kraj, ko nas je tu že precejšnje število. Želim, da bi rojaki pridno pristopali v naše društvo, ker naša organizacija je edina pokroviteljica in mati vsakega člana. Resnica je, da človek težko plačuje društvene prispevke in drugo, ampak misliti moramo nato, koliko nevarnosti prete valikdar človeku, radičesar je najboljšo, da je zavarovan. Človek je danes morda najboljšega zdravja, a jutri že bolan. Da se preskrbi, je treba zavarovanja.

Pozivljamo člane našega društva, naj se udeležijo seje dne 21. septembra, ker imamo dosti važnega na seji.

Bratki pozdrav vsem čitateljem! — J. Kavčič, tajnik.

Chisholm, Minn. — V zadnjem dopisu sem obljubil, da bom poročal, predno se podam na zahodno stran Minnesote k sorodnikom iz prijazne naselbine Chisholm. Ostal sem tu toliko časa, ker se iz prijaznega kraja nikomur ne mudi. Pa ne samo to, že zagledal sem se v neko dekle in najrajši bi ostal tu za vedno. Ali razmere ne dopuščajo, treba je iti in pustiti je treba prijazni Chisholm ter lepo izvoljenko in podati se na zapad. Kdaj se vrnem ne vem, ali dekle, ne tuguje, vrnem se prej ali slej.

Zadnji dopis sem zaključil, o čem smo se pogovarjali s mladimi delavci. Podali so se v eno, jaz v drugo smer. Na Prvi aveniji sem srečal skupino obojega spola, ki so se pomikali proti južni strani Prve avenije. Da se prepričam, kam gredo ljudje, sem se pridružil. Prišel sem že skoraj na konec prve avenije, ko je zvonilo v zvoniku, ljudje pa so zavijali na desno z ulice in se zgubljali pod zvonik. Šli so v cerkev. Kaj so imeli opraviti notri, je znano, naprednega mišljenja človek ne zahaja v cerkev.

Drugi dan je bila nedelja, 13. julija. Zbrali so se telovadci v Chisholmu iz celega železnega okrožja in tudi iz Chicago. Občinstva je bilo izredno dosti in telovadci so vršili svoje vaje prav dobro. Naši telovadci so pokazali drugi javnosti, da tudi Slovenci kaj znamo, in nas bodo imeli drugi narodi za mnogo bolj civiliziran narod kot so nas do sedaj. Tako naprej, fantje in slovenska dekleta, bodisi v Chisholmu ali po drugih naselbinah in mestih.

Finančne razmere so prišle šepati in rekel sem si, kaj če bi šel delat nekoliko časa, čeprav ni ravno taka sila, se bom vsaj prepričal o delu po železnih rudnikih. Vprašal sem rudarja, če se dobi delo. Rekel mi je: "Ti ga boš lahko, ki nisi domačin, a domači človek težko dobi." — Šel sem vprašat rudniškega predelavca za delo, ki mi je dal listek, naj grem z njim vprašat na rudniški urad. Iz tistega listka menda doženajo, če je delavec, ki vpraša za delo, zabeležen na črni listi. Mene niso dobili med črni in mi dali delo naslednje jutro.

Naslednjega jutra me je torej kakih 250 čevljev navpič pod zemljo zagledal v delavski obleki boss in ogovoril me je: "Odkod si pa ti, zelevec, prišel?" —

"Po lastvi z vrha zemlje," sem rekel. Pokazal mi je rudarja, da grem z njim delat, da mi bo oni pokazal, kako naj delam.

Delal sem akoraj mesec dni, danes na tem, jutri na onem prostoru. Koliko bom zaslužil, mi pa ni bilo znano. Vprašal sem sicer po plači, a me je osorno zavrnil, da bom dobil od vozička. Če jih več spravim na vrh, več bom zaslužil, oziroma bodo zaslužili vsi rudarji, ker plača je od vozička vsem enako. Kolikor zaslužijo na prostoru na mesec, toliko potem razdeli na vse rudarje. Poleg tega sem čul od drugih rudarjev po strani, kdor hoče dobro zaslužiti, da mora mazati s srebrom. Takoga mazila je pa težko dobiti, zato sem rekel, da ne bom nič mazal. Vpeljan imajo čuden splošni rudniški sistem v prid rudniški družbi. Rudnik je razdeljen na več padstropij, in rudarji, ki delajo v gornjih nadstropjih, imajo prebrite luknje malo manj kot v vsaki prostor. Če je le mogoče, napravi vsak v svoj prostor luknjo. V tiste luknje stresajo nakopano rudo in ruda se vsiplje prav doli na spodnje nadstropje, odkoder jo izvažajo v glavni rov in odtam na zemljo. Rudarji, ki jemljejo rudo iz dotičnih lukenj, so plačani na dan in imajo povelje od rudniškega bossa, naj vozičke polni, ko kar največ morejo. Včasih se jim zameri rudar ali ga ne ljubi, radi narodnosti, mu pa odbijejo od nakopane. Ako se pritoži, je še sam v kači in je najboljše zanj, da pobere šila in kopita ter gre lakat dela drugam. Bossi se pa od najmanjšega do največjega držijo nad rudarji, kakor bi bilo vse njih in bi bili oni gospodarji čez jeklarstvo družbo. Take so razmere v tukajšnjih rudnikih.

Društvo Karol Liebknecht je priredilo piknik v prosti naravi na obrežju jezera Hopson. Udeležba je bila prav velika. Odbor za piknik je pripravil vse, kar mogoče za izpopolnitev piknika. Ko smo prišli na mesto, so prvo nasledili na stinele, ki so vpraševali po "tiketih". Seveda se je moral vsak odsvati, drugače ga niso pustili pri miru. Na podu za ples se je sukala mladina, par korakov od tam pa je bil salun s primerno pijačo in koštrunom za prigrizek. Posebili smo po travi v senci topolov in ulivali, kar si je kdo kupil za "tikete". Piknik se je nahajal kakih osem milj od Chisholma, kamor so avtomobili vozili brezplačno in je bila udeležba zato še večja. Kakor sem čul, so na pikniku iztržili za \$575. Društvo naj vsako leto priredi tak piknik. — Turist.

Weirton, W. Va. — V tem mestu biva dvanajst tisoč prebivalcev Weirton Steel družba ima tu svoje tovarne za pločevino in druge kovinske izdelke. Mesto je 36 milj zapadno od Pittsburgha in le štiri milje od mesta Steubenville, Ohio. Delo je vsaki dan, ali dobiti ga je bolj težko.

Samo štirje Slovenci smo tu, ki se pa prav dobro razumemo med seboj. Drugače so tu vsake vrste narodnosti.

Pisec je napisal v Prosveti, da Avstro-ogrska ni imela kruha za njega in ko se podaja v stari kraj, ima veliko upanja od nove vlade. Ljudje, ki pridejo iz starega kraja, povedo najboljšo, kako so tam razmere. Ko danes potuješ v stari kraj, moraš imeti potni list od belgrajskih oblasti in na meji ti poleg tega preiščejo vse šepa kakor bi prišel med roparje. Če sta bila prej dve šandarija, so danes najmanj trije. Detektivov je baje vsopolno. Če je taka svoboda, zakaj silijo ljudje iz države? Ali se imamo veliko nadejati od take vlade. Trst so takorekto prodali, a od Reke so kar nekako odbežali. Koliko se je nadejati od takih "političarjev", ki se takoj prestrašijo in popustijo? Radiš jih je pravilno označil na Dunaju, ko je povedal, kako nakladajo ljudstvo velike davke, da ljudstvo komaj zmaguje, delavce pa skoraj nemoteno streljajo razni šovinisti, katere varuje vlada.

Za delavce ni varstva. Take vlade ne moremo odobravati.

Pozdrav! — Louis Golobich.

SLANA V JUŽNEM ILLINOIU.

Paris, Ill. — Tukaj je padla teška slana v minoleto tednu. Farmarji se boje, da je trpela koroza v nizavah. Vrtarji, ki pridelujejo zelenjavo, štitiijo svoj pridelek z dimom. V ta namen zalgo vlažno travo, slamo in dračje, ki napravi goščo dim, da se vije po vrtu.

Narodni obrambni dan.

Pisec Eugene V. Debs.

September dvanaesti, praznovan kot "napredni obrambni dan", ni drugača kot predmet za utrditve militarizma v Združenih državah.

Človeku, ki si predstavi vse strahote svetovne vojne in strašnega uničevanja, pri katerem so se narodi udeležili kriminalnega pobijanja, se ogreje areal za človekoljubnost, brezpogojno proti takim divjaškim vojnem med narodi in obrne svoje mišljenje za mir.

Ampak tako ni s krščanskimi narodi, nasledniki oznanjevalca miru, najbolj krvavimi mesarji, najdivjeje, brezsrčne in uničevalne njih horde vse zgodovine človeškega plemena, za kar gre hvala njih visoko civiliziranim vladajočim razredom.

Ameriški vojni bogovi in njih mali ter veliki najemniki premiščejo zemljo in nebo, da spopolnijo nalogo, ki je napol še dovršena, da spremenijo ameriško republiko v pruski vojaški despotism. Tako gotovo kot pišem te vrste, vojni department, ki je smrtno orodje Wall Streeta, namerava usiliti prisilno vojaško vezbanje ameriškega ljudstva in obložiti z uničevalnim in morilnim oroževanjem ameriško vlado.

Ploskaj na to izdajalsko zaroto proti miru in "patrijot" si v očeh mojstrov Wall Streeta, odkloni jo kot bi moral odkloniti vsak dober državljan in vigan ti bo pečet izdajništva domovine ali bolj pravilno domovine svojih mojstrov.

Dvanaesti september ima biti praznovan kot "narodni obrambni dan" po zakonu in šesti septembra pa je obletnica prve bitke pri Marni. Te dni naj torej praznuje vsa narod v zadolženje razglabljalcev militarizma in vojnih gospodov v Združenih državah.

Čemu "narodni obrambni dan" v Združenih državah? Zato ker smo lahko napadeni? To je bil še izgovor vsakega tatu in slikovca v zgodovini.

Če je narodni "obrambni" dan potreben radi strahu pred napadom, zakaj bi ne imeli individualni "obrambni" dan? Tudi mi smo lahko napadeni. Zato naj imajo ženske pištole po šepih in strelivo po torbiceh, kar postanimo narod, ki se strelja iz vesolja, in tedaj bo naša "pripravljenost" kompletna in nam bo gotovo garantirala, da homo ohranili mir na svetu.

Kako kriminalna idijotnost bi bila to in kako brutalno degeneriranje bi razdesetkalo narod. Prav tako smešna logika je v zagovoru, da se mora narod oborožiti kakor cestni ropar, da zabra ni vojno in ohrani mir.

Če bi samo en narod, ki se zove krščanskega, v resnici bil pošten in časten ter bi ne poznal takega strahu, ki prihaja le iz lastne slabe vesti, pa bi imel pramnik za uničevanje vsega moralnega orodja, potopil bi slednjo vojno ladjo, poglaval v zrak poslednjo fortenco in utrdbo ali orožarnico in do zadnjega razoril vso armado in mornarico. Tak narod bi se obvezal na moralno pripravljenost, ki bi zagotovila trajni mir, kajti ni ga naroda na zemlji, naj bo še tako krvoloč, ki bi se upal napasti ljudstvo tako visokega moralnega poguma in pravčnosti.

Če bi vlada Združenih držav mogla dati tak narodni primer, kateri je nemogoč in nikdar ne bo pod kapitalističnim imperializmom, bi dosegla mir za ves svet in dan njenega moralnega in duševnega triuma zmage nad lastnim vojnim stremljenjem bi praznovala vsa ljudstva po vsem svetu do konca časa.

Ampak vse to je kajpada brezmiselná spekulacija, medtem pa kapitalizem lepo vlada v Združenih državah, katerega temelji so ravno položeni na roparstvu doma in na tujem. Tako je v vseh državah po svetu, kar ravno napravi narode nasprotno in jih goni v smrtno tekmo, katero prej ali slej konča v krvavem mešanju ignorantnih in suženjskih podanikov.

Kapitalistični vladarji, ki napovedujejo vojne, ostajajo doma v svojih udobnih palačah, dočim "patrijotični" podaniki so pobiti na bojnem polju kakor neumno govedo za profit njih mojstrov in za ovekovečenje suženjstva in ponižanja.

"Mobilizacijski dan?" Razumem namen do vse nagote in preziram ter zaničujem do skrajnosti. Topa glava militarizma se dviga v tej deželi, mrtvaška glava

morilstva za miaso junštva in patrijotizma.

Predsednik Coolidge in vsi drugi branitelji "mobilizacijskega dne" skušajo pojasniti, kako "neškodljiv" bo in kako potreben za našo "patrijotično" tradicijo ter za bodočo varnost našega ljudstva.

Ampak ko bo prišla vojna, za katero te hočejo pripraviti kot hrano topov in pasje meso, ne bo bo oni notri. Oni ne bodo rešili "narodne obrambe", kolikor se njih tiče. Oni sami imajo veliko respekt za varnost lastne dragocene kože, preskrbeli bodo svojo obrambo, da bodo ostali lepo doma in se bavili z zadevami radi Teapot Doma, ubogi tepki pa naj se pobijajo, mučijo, podivjajo naj in oslepijo.

Vse vpliv z agenturami in kolikor more narekovati denar, kar vključuje akoraj vse, vpsolijo, da militarizirajo ta narod. Časopisje, prišnice, vseučilišče, oder in platno vse služi kriminalni in lopovski zaroti. Civilne in takovane bratske zveze naj se udeležijo izdajalske zarote, da naredijo vojaka iz vsakega dečka, uniformiranega morilca, dočim naj se mi slepo in idijotično žudimo, kakaj je izvršenih tako veliko število umorov v Združenih državah.

Gibanje deških in deških skavtov, ki je dirigirano in tako slikovito oglašano v veselijah slikah na cestnih vogalih poleg reklamnih oglasov "Pojd v vojsko!", so mandati vojnih gospodov in vladajočega razreda. S frazami "Bog in moja domovina" delajo reklamo, vsepelja vojaški duh in razvijajo vojno psihologijo v mladih dečkih in deklah pod lažnjivo pretvezo, da gre za njih zdravje in dobrobit. In krščanska cerkev se pa prosti tudu, da se še dalje ponaka kot "hika gospodova", od katere so oni čuvaji, glavni stani vojaških organizacij za prepredanje mira in pospelitve vojne in krvočitja. Pri tem popolnoma pozablja na krščansko doktrino "Ne ubijaj" in brezsrčno izdajajo Krščanega ter oznanjevalca mira.

"Črni Jack" Pershing se je povrnil s potovanja razkazovanja samega sebe po Franciji in položil je venec evetja na grob neznanega vojaka. Že postaja častno opravilo to polaganje venca na grob nepoznanega vojaka in samo okamitno slep ne bo spoznal "bunka" te kapitalistične ceremonije ter ne videl črne roke vojno kujočega militarista.

Poglej v kapitalistično časopisje in kinogledališča, kako se vsak dan pokazuje Pershing, slovesen, resen v svoji armadni uniformi, prava inkarnacija "narodne obrane" in pridruži se ter ploskaj k počaščenju presvetlega vojaškega vojnega zapovednika pri njegovem križarjenju za mobilizacijo, militarizacijo in "morganaizacijo" v Združenih državah.

Čas je, da čujemo glas iz ljudstva kot ogromen protest.

Dol z mobilizacijo in militarističnim despotizmom v Združenih državah.

Naj profiterji in njih prilijenenci proslavljajo mobilizacijski dan. To je njih dan.

To ni praznik ljudstva. Vsakdo, kdor sovraži vojno, naj zaničuje ta dan in zavrne praznovanje.

DEMOKRATJE SO OSTRIGALI DAWESA.

Slikajo ga kot delavskega sovražnika.

Washington, D. C. — Demokratje love delavske glasove in izdali so kampanjsko knjižico, v kateri slikajo Dawesa, republikanskega kandidata, kot delavskega sovražnika.

Demokratje pravijo, da je Dawes prijatelj bivšega republikanskega senatorja Lorimerja, ki je bil v letu 1912 izključen iz senata zaradi korupcije pri volitvah v illinoiski legislaturi. Knjižica ga imenuje zagrizenega nazadnjaka, kar potrjuje njegove besede in izgovori.

Knjižica mu dalje očita, da s svojim bratom Beman G. Dawesom kontrolira Pure Oil kompanijo, ki je ena največjih družb te vrste v Ameriki. Ta družba je med pet in štirideset družb, proti katerim je bila vlozena tožba, da se razpusti gazolinski monopol.

Knjižica pravi dalje, da je Dawes velik sovražnik delavstva in velik prijatelj olinih interesov.

Dawes je bil na želu deputacije, ki je obiskala pokojnega predsednika Hardinga v Floridi in mu priporočila, da naj se izveže za odprto delavnico.

